

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 57942/10
Vladimir Rujak
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel) zasjedajući dana 2. listopada 2012. godine u Vijeću sastavljenom od:

g. Anatoly Kovler, *predsjednika*,
gđa Nina Vajić,
g. Peer Lorenzen,
g. Khanlar Hajiyev,
gđa Mirjana Lazarova Trajkovska,
gđa Julia Laffranque,
g. Linos-Alexandre Sicilianos, *sudaca*,

i g. Søren Nielsen, *tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 21. rujna 2010. godine, uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavio podnositelj, nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva, g. Vladimir Rujak je hrvatski državljanin srpskog etničkog podrijetla rođen 1981. godine, koji živi u Marinićima. Pred Sudom ga zastupa g. T. Sabljar, odvjetnik iz Rijeke.

2. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupa njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

4. Dana 8. travnja 2004. godine u vojarni Knez Trpimir u Divuljama, podnositelj zahtjeva, koji je u to vrijeme služio u Hrvatskoj vojsci, sudjelovao je u svađi sa još dva ročnika g. I.H. i g. I.Š. Svađi su svjedočili brojni drugi vojnici. U jednom trenutku tijekom svađe podnositelj zahtjeva je rekao I.H. i I.Š.:

„Jebem ti majku pokrštenu!“

5. Čini se da je nedugo zatim desetnik D.B. radi incidenta pozvao podnositelja zahtjeva preko dežurnog časnika na prijavak. Kako je podnositelj zahtjeva odbio doći, desetnik D.B. ga je potražio te ga je, nakon što ga je pronašao, upitao zašto mu se nije prijavio, kao što mu je naloženo. Podnositelj zahtjeva mu je odgovorio:

„Ovo nije moja država, ja nisam njen državljanin, ja ne priznajem tebe, tvoj čin niti Hrvatsku vojsku!“

6. Podnositelj zahtjeva je ponovio ovu izjavu u prisutnosti drugih časnika tijekom naknadnih razgovora sa zapovjednikom bojne, natporučnikom B.V. Na pitanje je li namjeravao uvrijediti nečiju vjeru ili etničko podrijetlo, odgovorio je:

„Da! Jebem vam majku pokrštenu! Jebem vam majku ustašku! Svi se potekli od Srba!“

7. Dana 6. travnja 2005. godine Županijsko državno odvjetništvo u Splitu podiglo je optužnicu protiv podnositelja zahtjeva pred Županijskim sudom u Splitu zbog počinjenja kaznenog djela povrede ugleda Republike Hrvatske, opisanog u članku 151. Kaznenog zakona.

8. Na ročištu održanom 28. veljače 2007. godine podnositelj zahtjeva je priznao da je dao navedene izjave, izrazio je svoje žaljenje te je izjavio da se smatra državljaninom Republike Hrvatske, da ju priznaje kao svoju državu, te da stoga priznaje također i njezinu vojsku.

9. Istog dana, Županijski sud je donio presudu kojom je proglasio podnositelja krivim za kazneno djelo za koje je optužen, te ga je osudio na 6 mjeseci kazne zatvora. Mjerodavni dio te presude glasi kako slijedi:

„Objekt zaštite, kod izvršenja predmetnog kaznenog djela, je ugled Republike Hrvatske, njezino dostojanstvo, materijalizirano kroz navedene objekte radnji. Način izvršenja mora biti takav da je djelo poznato javnosti, da je javno učinjeno. Opisane radnje, tj. izvirgavanje ruglu, preziru, grubom omalovažavanju, upozoravaju da Zakon upućuje na veća ponižavanja, pakosti, mržnje, demonstrativnog neuvažavanja tih vrijednosti i simbola, da bi oni pred svijetom i građanstvom izgubili svoje dostojanstvo.

...

[Sud] smatra dokazanim da je okrivljenik ... počinio kazneno djelo iz čl. 151. KZ, dakle, postupajući na opisani način, javno, u krugu vojarne, u nazočnosti većeg broja osoba ... izgovorivši ... da ova država (Republika Hrvatska) nije njegova država, da ju on ne priznaje, da on nije njen državljanin, da ne priznaje hrvatsku vojsku, koja je, uzgred, temelj ustavnog integriteta i teritorijalne opstojnosti jedne legalno ustrojene države kao što je Republika Hrvatska, te da ne priznaje legitimitet nadređene osobe u hrvatskoj vojsci, tijekom služenja novačkog roka i njen čin ... upotpunjeno i riječima kojima vrijeda vjersku i nacionalnu pripadnost, a kada kaže da jebe majku pokrštenu, majku ustašku i da su svi oni (Hrvati, hrvatski narod) nastali od Srba, razvidne činjeničnim opisom izreke presude, okrivljeni je javno izvrgao preziru i grubom omalovažavanju Republike Hrvatske i hrvatski narod. Dakle, navedene inkriminirajuće riječi upućuju na veće ponižavanje, pakost, demonstrativno neuvažavanje opisanih vrijednosti i simbola, čime su iste vrijednosti i simboli RH-a, iskazujući ih na taj način pred građanstvom (pripadnicima HV-a), izgubile svoje dostojanstvo.

[Odlučujući o kazni, sud je uzeo u obzir] njegovo priznanje djela, dosadašnju neosuđivanost, mladu dob, te korektno ponašanje pred sudom, dok mu je kao otegotna okolnost u obzir uzet način počinjenja djela, dakle iskazani visok stupanj upornosti i prijezira spram iznošenja inkriminirajućih riječi.

Uzimajući stoga u obzir sve gore utvrđene okolnosti ... [sud] je okrivljenika osudio na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci, smatrajući da se svrha kažnjavanja, obzirom na vrstu i težinu kaznenog djela, jedino i isključivo može postići zatvorskom kaznom. Ova će kazna zatvora, po mišljenju [suda], prije svega polučiti svrhu specijalne prevencije i baš da okrivljeni više ne bi trebao činiti ovakva ili slična kaznena djela, odnosno svrhu generalne prevencije i baš da bi se utjecalo na svijest drugih osoba, da se kane vršenja takovih ili drugih kaznenih djela.“

10. Podnositelj zahtjeva se žalio. Tvrdio je da su se njegove izjave mogle okvalificirati kao kazneno djelo uvrede počinjene protiv ročnika I.H. i I.Š. i/ili kao disciplinski prekršaj neposluha prema nadređenim časnicima, a ne kao kazneno djelo povrede ugleda Republike Hrvatske. Nadalje, da je njegova osuda za to kazneno djelo protivna njegovoj slobodi izražavanja budući da je imao pravo izraziti svoje mišljenje da su Hrvati potekli od Srba koji su se preobratili na katolicizam.

11. Dana 11. studenog 2009. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske je u jednom dijelu potvrdio prvostupanjsku presudu, a u jednom dijelu ju je preinačio. Potvrdio je utvrđenje nižeg suda da je podnositelj kriv za počinjenje predmetnog kaznenog djela. Međutim, poništio je izrečenu sankciju i zamijenio je uvjetnom kaznom od šest mjeseci zatvora uz rok kušnje od dvije godine. Mjerodavni dio presude glasi kako slijedi:

„Neosnovano optuženik u svojoj žalbi ... navodi da je izreka presude nerazumljiva i proturječna sama sebi iz razloga što se radnja i činjenični opis kaznenog djela ne podudaraju s njegovom pravnom oznakom. Obrazlažući ovu žalbenu osnovu optuženik ... tvrdi da psovanje majke pokrštene ročnicima H. i Š. predstavlja kazneno djelo uvrede iz čl. 199. KZ-a, da je izjavom o nepriznavanju hrvatske države i hrvatske vojske i njenih časnika i njenih časnika optuženik izvrgnuo ruglu i preziru sebe samoga a ne Republiku Hrvatsku, njezinu vojsku i časnike, a riječi da su svi Hrvati nastali od Srba da je samo jedna od mogućih teorija o porijeklu Hrvata, na što sve optuženik ima pravo na temelju Ustava RH koji čl. 38. jamči slobodu mišljenja i izražavanja misli.

Suprotno navedenom ni iz čega iznesenog u žalbi optuženika ne može se izvesti zaključak da bi izreka pobijane presude bila nerazumljiva i proturječna, kako to neutemeljeno tvrdi žalitelj...

...

Sud prvog stupnja ... nedostatan je vrednovao olakotne okolnosti i to dosadašnju neosuđivanost optuženika, njegovu mladu životnu dob i korektno držanje pred sudom, koje se očitovale i u priznanju ... kaznenog djela ... i u nedvosmisleno izraženom kajanju zbog počinjenog, što sve dopušta zaključak da je kazneno djelo koje je optuženik počinio rezultat mladenačke nepromišljenosti. Vrhovni sud ... cijeni da će se u konkretnom slučaju svrha kažnjavanja postići i bez izvršenja kazne zatvora. Iz opisanih razloga trebalo je prihvatiti žalbu optuženika na odluku o kazni i u tome dijelu preinačiti prvostupanjsku presudu ...“

12. Podnositelj zahtjeva je zatim podnio ustavnu tužbu tvrdeći, između ostalog, da je povrijeđeno njegovo pravo na slobodu govora zajamčeno člankom 38. Ustava Republike Hrvatske.

13. Dana 9. travnja 2010. godine Ustavni sud Republike Hrvatske je proglasio tužbu podnositelja nedopuštenom. Utvrdio je da, iako se podnositelj zahtjeva u svojoj ustavnoj tužbi pozvao na mjerodavne članke Ustava, on nije potkrijepio svoju tužbu bilo kojim ustavnopravnim argumentima, već je samo ponovio argumente koje je prethodno iznio pred redovne sudove. Stoga, Ustavni sud nije bio u mogućnosti ispitati osnovanost njegove ustavne tužbe. Odluka Ustavnog suda dostavljena je zastupniku podnositelja zahtjeva 11. svibnja 2010. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Ustav Republike Hrvatske

14. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 (pročišćeni tekst), 113/2000, 124/2000 (pročišćeni tekst), 28/01 i 41/2001 (pročišćeni tekst), 55/01 (ispravak)) propisuju kako slijedi:

Članak 16.

“(1) Slobode i prava mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje.

(2) Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.“

Članak 38.

„(1) Jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

(2) Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava

priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.

(3) Zabranjuje se cenzura. Novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji.

(4) Jamči se pravo na ispravak svakomu komu je javnom viješću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo.”

2. Kazneni zakon

15. Članak 151. Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97 sa naknadnim izmjenama) propisuje kako slijedi:

Povreda ugleda Republike Hrvatske

Članak 151.

„Tko javno izvrgne ruglu, preziru ili grubom omalovažavanju Republiku Hrvatsku, njezinu zastavu, grb ili himnu, hrvatski narod ili ... nacionalne ... manjine koje žive u Republici Hrvatskoj, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.“

PRIGOVORI

16. Podnositelj zahtjeva prigovara temeljem članka 10. Konvencije da mu je povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja.

17. Također prigovara temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije da nije imao pristup sudu jer Ustavni sud nije ispitao osnovanost njegove tužbe.

PRAVO

A. Navodne povrede članka 10. Konvencije

18. Podnositelj zahtjeva je prigovario da su domaći sudovi povrijedili njegovo pravo na slobodu izražavanja jer su ga zbog njegovih izjava danih 8. travnja 2004. godine osudili za kazneno djelo iz članka 151. Kaznenog zakona – povreda ugleda Republike Hrvatske u naprijed navedenom kaznom postupku. Pozvao se na članak 10. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.“

19. Vlada je osporila te tvrdnje.

1. Tvrdnje stranaka

20. Vlada tvrdi da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva budući da u svojoj obrani pred sudom nije tvrdio da se predmetne izjave tiču njegove slobode izražavanja. Upravo suprotno, on se izjasnio krivim i složio se da je povrijedio ugled Republike Hrvatske. Prvi put se pozvao na svoje pravo na slobodu izražavanja u svojoj žalbi protiv prvostupanjske presude. Na raspravi održanoj pred Vrhovnim sudom samo je zatražio blažu kaznu.

21. Nadalje, nakon što se izjasnio krivim, on više nije mogao osporavati prvostupanjsku presudu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja. Stoga Vrhovni sud nije imao mogućnost ispitati okolnosti koje su se odnosile na pravo podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja. Isto tako, u svojoj ustavnoj tužbi podnositelj zahtjeva nije iznio nikakve argumente koji se odnose na njegovu slobodu izražavanja.

22. Vlada dalje tvrdi da je zahtjev očigledno neosnovan jer se podnositelj zahtjeva izjasnio krivim.

23. Podnositelj zahtjeva je odgovorio da on nije bio zastupan po odvjetniku u postupku pred sudom i da nije mogao u potpunosti razumjeti značenje priznanja krivnje. Dalje je istaknuo da se on pozvao na svoje pravo na slobodu izražavanja i u žalbi protiv prvostupanjske presude i u ustavnoj tužbi.

2. Ocjena Suda

24. Sud ne mora odlučiti o svim pitanjima koje su stranke istaknule budući da je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz sljedećih razloga.

25. Sloboda izražavanja, zajamčena stavkom 1. članka 10., predstavlja jedan od glavnih temelja demokratskog društva i osnovni uvjet za njegov napredak, kao i za samoispunjenje svakog pojedinca. Sukladno stavku 2., ona se odnosi ne samo na „informacije“ ili „ideje“ koje su dobronamjerne ili se smatraju neuvredljivim ili ravnodušnim, nego i na one koje vrijeđaju, zaprepašuju ili uznemiruju; takvi su zahtjevi pluralizma, tolerancije i širokumnosti bez kojih nema „demokratskog društva“ (vidi, između mnogo drugih izvora, *Oberschlick protiv Austrije (br. 1.)* od 23. svibnja 1991. godine, stavak 57., Serija A br. 204. i *Nilsen and Johnsen protiv Norveške [VV]*, br. 23118/93, stavak 43., ECHR 1999-VIII).

26. Sud je također u više navrata potvrdio pravo na širenje, u dobroj vjeri, informacija o stvarima od javnog interesa, čak i kada to uključuje štetne izjave o

privatnim osobama (vidi, *mutatis mutandis*, *Bladet Tromsø and Stensaas protiv Norveške* [VV], br. 21980/93, ECHR 1999-III).

27. Međutim, navedena načela ne isključuju mogućnost da određene kategorije izražavanja nisu obuhvaćene zaštitom članka 10. Konvencije. Sud mora utvrditi je li, s obzirom na razloge za zaštitu slobode izražavanja, vrsta komunikacije koja je u pitanju obuhvaćena tim jamstvom. Dok su tvrdnje o činjenicama i izjave o vrijednostima ili osjećajima obuhvaćene, jer na primjer izražavaju vjerovanja ili identitet pojedinca ili pridonose stvaranju javnog mišljenja, otvoreno je pitanje postoji li valjan razlog za zaštitu slobode vrijeđanja.

28. S tim u svezi, Sud ponavlja da se pojam „izražavanje“ u članku 10. odnosi uglavnom na izražavanje mišljenja i primanja i prenošenja informacija i ideja (vidi *X. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 7215/75, Izvještaj Komisije od 12. listopada 1978. godine, *Decisions and Reports* 19, str. 80.) uključujući kritičke primjedbe i zapažanja (vidi *Skalka protiv Poljske*, br. 43425/98, stavak 34., od 27. svibnja 2003. godine).

29. Određene vrste govora, kao što su nepristojni i bestidni govori nemaju bitnu ulogu u izražavanju ideja. Uvredljive izjave mogu pasti izvan zaštite slobode izražavanja kada je jedina namjera te uvredljive izjave vrijeđanje. Sud je također utvrdio da sloboda izražavanja zajamčena člankom 10. Konvencije ne mora biti prizvana u smislu suprotnom članku 17. Konvencije (vidi *Norwood protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, (odluka), br. 23131/03, ECHR 2004-XI i drugi predmeti tamo citirani).

30. Sud u ovom predmetu ne smatra nužnim utvrditi predstavljaju li izjave podnositelja zahtjeva napad na vjersku ili etničku grupu i jesu li bile u suprotnosti sa člankom 17. Konvencije (vidi predmet *Norwood*, citiran gore). S obzirom na činjenicu da su se izjave podnositelja uglavnom odnosile na vulgarni i uvrjedljiv jezik, Sud nije uvjeren da je podnositelj zahtjeva davanjem uvrjedljive izjave pokušavao „širiti informacije i ideje“. Štoviše, iz konteksta u kojem su te izjave bile dane, proizlazi da je jedina namjera podnositelja bila da uvrijedi svoje suborce i svoje nadređene. Sud smatra da takvo „izražavanje“ pada izvan zaštite članka 10. Konvencije jer predstavlja bezobzirno klevetanje i jer je njegova jedina svrha bila vrijeđanje.

31. S obzirom na navedenu pozadinu, Sud utvrđuje da članak 10. nije primjenjiv na izražavanje zbog kojeg je podnositelj kažnjen od domaćih sudova.

32. Slijedi da je ovaj prigovor nespojiv *ratione materiae* sa odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. (a) i da mora biti odbačen sukladno članku 35. stavku 4.

II. DRUGE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

33. Podnositelj zahtjeva je također prigovarao temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije da je odbijanje Ustavnog suda da ispita osnovanost njegovog slučaja uzrokovalo povredu njegovog prava na pristup sudu.

34. U svjetlu svih materijala koje posjeduje i u mjeri u kojoj su stvari kojima se prigovara u okviru njegove nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne upućuje na bilo kakvo postojanje povrede Konvencije. Slijedi da je nedopušten temeljem članka 35. stavka 3. (a) kao očigledno neosnovan i da mora biti odbačen temeljem članka 35. stavka 4. Konvencije.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno

Utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
Tajnik

Anatoly Kovler
Predsjednik

© Ured zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana.